

KOPSOĻĪ

2006. gada septembris Nr. 18 (917)

www.lns.lv

Cena Ls 0,30

Iznāk no 1954. gada

Eiropas kopienas iniciatīvas projekts «Klusās rokas»

Speciālais izlaidums «Vīrietis. Sieviete. Līdzsvars?» Nr. 10

Izšķirošais posms tuvojas

Projekta «Klusās rokas» realizācija tuvojas savam izšķirošajam posmam. Pašlaik notiek četru pilotprojektu rezultātu apkopošana. Pēc tam sāksies to analīze speciāli izveidotā ekspertu grupā, kas gatavos priekšlikumus izmaiņām likumdošanā, kas būtiski skar nedzirdīgo cilvēku intereses — it īpaši nodarbinātības, izglītības, dzimumu līdztiesības u.c. jomās.

Gada nogalē «Rītausmā» notiks publiska projekta rezultātu

prezentācija. Līdztekus tam notiek arī citas saistošas aktivitātes — sadarbība un pieredzes apmaiņas kontakti ar starptautiskiem partneriem abpusēju vizīšu laikā.

Septembra beigās — oktobra sākumā Rīgā studiju vizītē ieradīsies līdzīgas ievirzes EQUAL projektu realizētāji partneri no Slovākijas, Vācijas, Čehijas. Viņiem būs iespēja vērot arī plašo koncertu Kongresu namā un pabūt Latgales reģiona biedrības Daugavpilī un Rēzeknē.

Jauņiešu organizācijas «Ef-raims» darba grupa novembra sākumā dosies uz Slovākiju. Bet speciālistu grupas, kas pēti likumdošanu un nepieciešamās izmaiņas pulcēsies vienas nedēļas nodarbībām nometnē Jūrmalā.

Tas viss notiks vēl šogad, bet 2007. gada pirmajā pusē sāksies noslēdzošais posms — projekta rezultātu praktiskā iedzīvināšana sadarbībā ar pašvaldībām, valdību un likumdevējiem.

Šajā numurā

1. lpp.

Projekta ietvaros daudz spējušas paveikt Latgales reģiona sievietes. Viņas mācījās pašas un apguva prasmi, kā palīdzēt citiem. Pilotprojekts Rēzeknē tuvojas nobeidzīgamam.

2. un 5. lpp.

Kā klājas cittautietēm Latvijā — par to projekta pētījumu grupas apkopotajā materiālā.

3.–4. lpp.

Pieredzes apmaiņa vienmēr ir svētīga, un Eiropas fondu finansētās programmas šādu iespēju arī dod. Vācijā un Lietuvā uzzinātais LNS pārstāvjiem sniegs jaunas ierosmes arī projekta «Klusās rokas» realizācijā.

6. lpp.

Stipra ģimene ir jebkuras sabiedrības pamatā. Kā saticībā nodzīvot pusgadsimtu? Par to sarunā ar Olgu un Raimonu Kulitāniem no Skrīveriem.

Pilotprojekts darbībā

Mācījās, lai mācītu citus

Sandra Gerenovska,
pilotprojekta vadītāja

Rēzeknes RB īstenotā pilotprojekta «IT iespēju izmantošana depresīvos rajonos — nedzirdīgo elastīgām darba formām» gaitā nedzirdīgie ir apmācīti lietot mūsdienīgās informāciju tehnoloģiju ierīces (IT) un ieguvu pamatzināšanas par to, kā gatavot un vadīt jaunus projektus.

Uz šīs apmācību bāzes top sistēmapraksts nedzirdīgo diskriminācijas mazināšanai IT apgūšanā. Pilotprojekta periodā izstrādāts pamatojums nedzirdīgo ģimeņu atgriešanai darba tirgū, nedzirdīgo asistentu nepieciešamībai IT apmācībā nedzirdīgiem kursantiem. Sagatavota nedzirdīgo projekta menedžeru apmācību metodika.

Pilotprojekta ietvaros augustā četreiz notika akcija «Nāc un piedalies!», kurā jau apmācītā nedzirdīgo grupa demonstrēja savas spējas un iegūtās iemaņas citiem dalībniekiem. No šīs grupas visaktīvākās bija Līga Pauniņa un Iveta Kraze. Viņas bija sagatavojušas mācību projektu ar tādu pašu nosaukumu — «Nāc un piedalies!» un pašas arī no-

Līga Pauniņa prezentē mācību projektu "Nāc un piedalies"

vadīja šo projektu, nodrošinot dalībniekus ar izdales un prezentācijas materiāliem, sniedzot informāciju par IT vieglā valodā. Pasākuma noslēgumā viņas veica aptauju, savāca un izana-

lizēja priekšlikumus, kā arī sniedza gala secinājumus.

Pasākumos kopā piedalījās 24 dalībnieki. Apmācību laikā dalībnieki ieguva pamatiemaņas darbībā ar internetu un mesendžera (MSN) programmu. Viņi izveidoja savu e-pastu, ieguva informāciju par iespēju abonēt skaidrojošos materiālus par IT, internetveikaliem, aizsardzību pret vīrusiem, digitālā fotoaparāta pielietošanu un attēlu saglabāšanu.

Projekta gaitā gūtās iemaņas nedzirdīgie turpmāk varēs pielietot ikdienā, patstāvīgi elektroniski komunicējot ar saviem sarunu biedriem. Prasmes ir pietiekamas, lai apmācītu arī citus nedzirdīgos tādās pašās iemaņās.

Projektu finansē Eiropas Sociālais fonds un Latvijas valsts.

Nodarbību laikā dalībniekiem nācās apgūt daudz jaunu lietu mūsdienīgo IT jomā

Pētījums: Latvijas nedzirdīgās cittautietes

Diskriminācijas slogs

Pētījumu veica projekta pētījumu grupa Zigmāra Ungura vadībā.

Tā mērķis — apzināt nedzirdīgo Latvijas sieviešu cittautiešu situāciju darba tirgū, sabiedrībā, sadzīvē, lai noskaidrotu integrācijas problēmas un diskriminācijas draudus atšķirīgas nacionalitātes un invaliditātes dēļ. Tā tika iegūta projektam «Klusās rokas» nepieciešamā statistiskā bāze un informācija.

Norises principi

Pētījumā bija ietvertas 100 Latvijas nedzirdīgās cittautietes vecumā no 16 gadiem Rīgas un Latgales reģionos, jo citur Latvijā to skaits ir ļoti nenozīmīgs. Katrā reģionā aptaujātas 50 sievietes. Aptaujas anketā 32 jautājumi tika vērsti uz to, lai tieši vai maskētā veidā noskaidrotu nepieciešamo informāciju. Piemēram, šķietami naivi jautājumi (Vai jūs zināt, kas ir Aigars Kalvi-

tis? Vai jūs zināt, kas ir Jānis Raiņis?) jāva noskaidrot nedzirdīgo cittautiešu ieinteresētību un kompetenci Latvijas politikā un kultūrā.

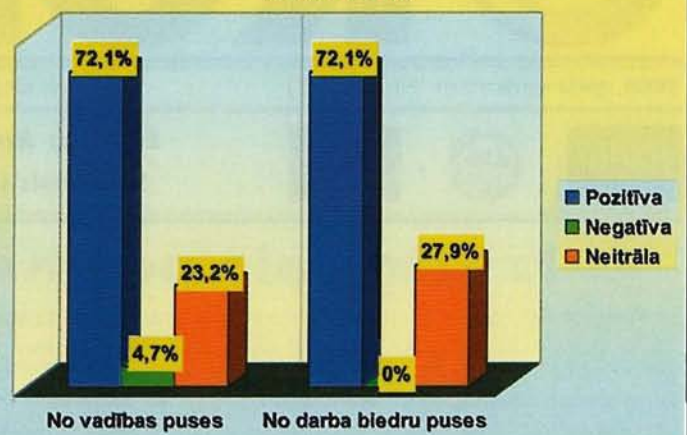
Notika tieša intervija, kurā intervētājs izskaidroja katru jautājumu nedzirdīgo zīmju valodā un pārliecinājās, ka tas ir saprasts. Anketēšana risinājās sabiedriskās vietās, dažādos LNS pasākumos un ar īpašu aptaujāto atļauju — arī dzīvoklī.

Aptauju veica divas pieredzējušas intervētājas: Tatjana Osetrova Rīgas reģionā un Elvira Čaika Latgales reģionā. Intervētājam obligāts nosacījums darbam bija teicama nedzirdīgo zīmju valodas prasme un pieredze komunikācijā ar nedzirdīgajiem.

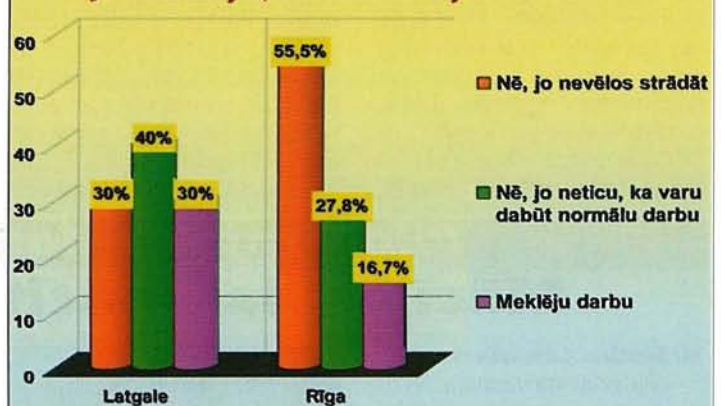
Nacionalitātes dati un profesijas

Abos reģionos visas aptaujātās sievietes pēc nacionalitātes iedalījās šādi: 63 krievietes, 15 polietes, 8 baltkrievietes, pa 1 lietuvietēm un ukrainietēm, pa 1 ebrejietei, gruzinietei, oseti-

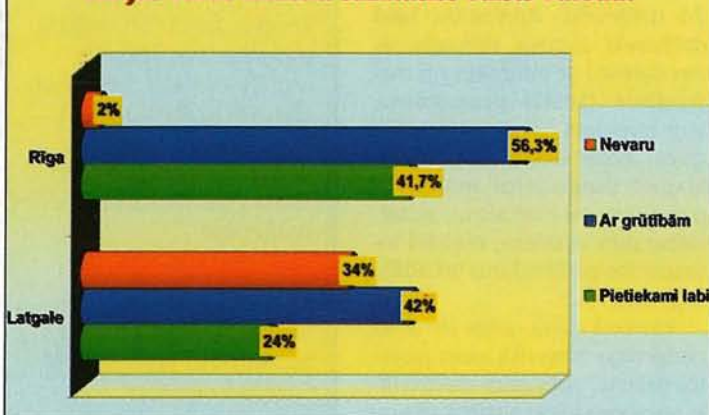
Ja strādājat, tad kāda ir attieksme pret jums darba vietā?

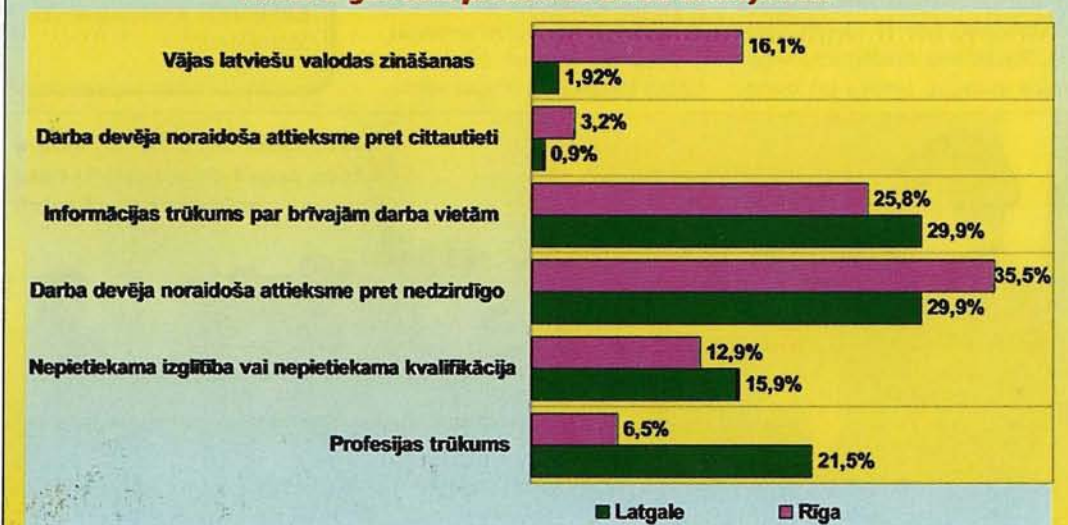
Ja nestrādājat, vai esat meklējuši sev darbu?

Vai jūs varat ikdienā sazināties valsts valodā?

Kādas ir galvenās problēmas darba meklējumos?

nietei, gagauzietei, čigānietei, armēnietei.

Tika atzīmēts arī, ko visbiežāk šīs sievietes strādā. Latgalē visvairāk šuvēju (13), arī Rīgas reģionā (8), pārējās strādā par apkopējām, krāsotājām, konditorēm, fasētājām, montāžistēm. Abos reģionos nestrādā apmēram trešdaļa aptaujāto.

Pietiekami liels strādājošo skaits Latgales reģionā izskaidrojams ar to, ka vairums nodarbināto sieviešu šeit joprojām strādā par šuvējām bijušajā LNS

mācību ražošanas uzņēmumā, kas pārveidots par LNS «Dane». Tomēr jāatzīmē, ka pat šīm sievietēm visbiežāk nav profesiju apliecināšanas dokumenta — 88,6% Latgalē un 60,4% Rīgas reģionā. Tie ir pilnīgi negaidīti un satricecoši skaitļi. Tas nozīmē, ka lielajam vairākumam nedzirdīgo cittautiešu formāli profesijas nemaz nav un viņu iespējas atrast darbu citos apstākļos un citā reģionā ir ļoti niecīgas.

Cik izglītotas ir sievietes

Tikpat pesimistiska situācija atklājas aptaujāto izglītības ziņā. Latgalē reģionā 96% nedzirdīgo cittautiešu ir tikai pamata izglītība un nevienai sievietei nav vidējās profesionālās un augstākās izglītības. Bet 3 sievietes Latgalē vispār nav gājušas skolā.

Rīgas reģionā situācija šai ziņā ir mazliet labāka: 48% ir pamata, 34% vidējā un 18% vidējā profesionālā izglītība.

Galvenais faktors, kas kavē profesionālo kvalificēšanos un arodprasmī — valsts valodas vājas zināšanas. To pietiekamā līmenī pārzina tikai tās sievietes, kuras beigušas latviešu skolas.

Sieviete — māte: kad bērni dodas uz skolu

Ik gadus, tuvojoties 1.septembrim, vai katrā ģimenē pieaug psiholoģiskā un fiziskā slodze. Kā bērnus labāk sagatavot skolai, kādu mācību iestādi izvēlēties? Kā nodrošināt ar grāmatām, apģērbu, citām lietām? Lielākoties šos jautājumus ģimenē risina sieviete — māte.

Kā līdzsvarot skolas izdevumus ar savu budžetu un cik īsti izmaksā viens skolasbērns? Par to intervijā ar vairākām māmiņām — Daiga Delle (1.attēlā). Šeit jūsu uzmanībai vēl Kramu, Karlštrēmu, Homiču ģimenes foto, bet intervijas lasiet «KS»16./17. Nr.

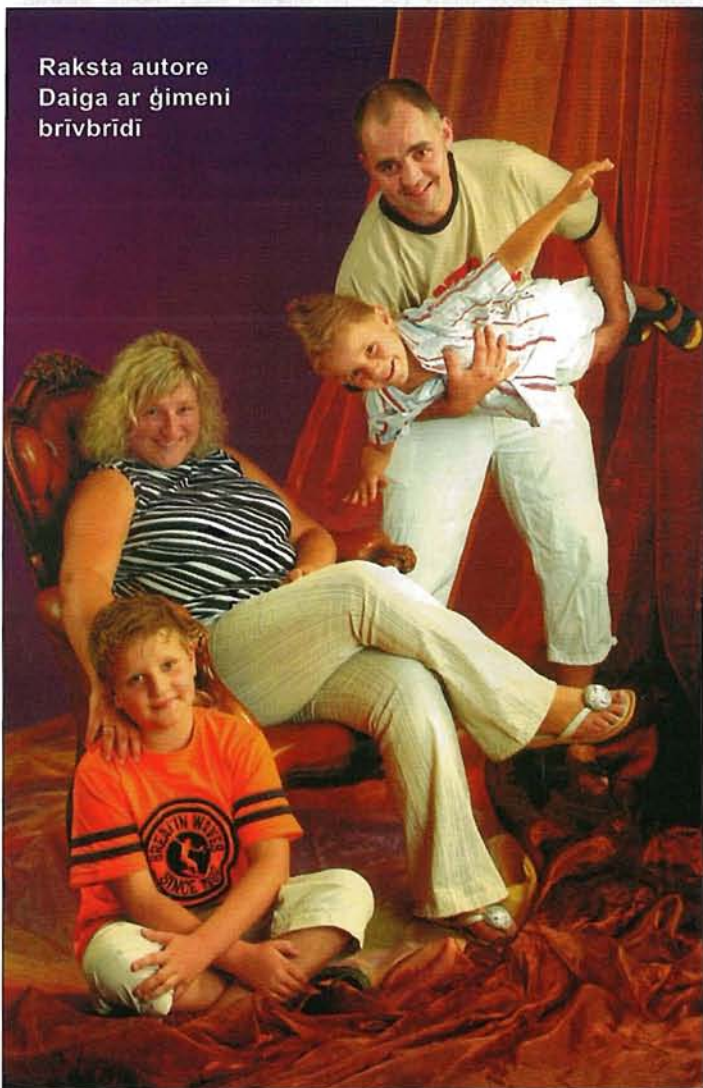
Šoreiz Kramu ģimeni ceļi aizveduši ārpus Latvijas

Karlštrēmu ģimenē vienmēr jautri — bērni, mazbērni un paši

Homiču puīšiem pašlaik skola nav prātā

Raksta autore Daiga ar ģimeni brīvbrīdī

Pieredzes apmaiņa: Nodarbinātība. Arodizglītība.

LNS pārstāvji viesojas Lietuvā un Vācijā

Edgars Vorslovs

Vizīte Lietuvā

LNS pārstāvji — LNS viceprezidents **Edgars Vorslovs**, LNS Zimju valodas centra vadītāja **Lilīta Janševska**, Rīgas RB priekšsēdētāja vietniece **Māra Lasmane**, Daugavpils RB priekšsēdētāja **Elvīra Čaiķa**, Liepājas RB priekšsēdētāja **Gundega Paņko** un zimju valodas tulkis **Ārija Medne** 26.–28.jūnijā viesojās Lietuvā, lai iepazītos ar situāciju šajā valstī un tur nedzirdīgajiem pieejamiem pakalpojumiem.

Pirmā diena pagāja, iepazīstoties ar citu valstu pārstāvjiem un ekskursijā apskatot Trāku ezeru un pili.

Otrajā dienā viesojamies nedzirdīgo profesionālās apmācības centrā, kurā mācās vairāk nekā 120 nedzirdīgo no visas Lietuvas. Nedzirdīgie tur apgūst kurpnieka, galdnieka, šuvēja, pavāra un datoroperatora profesijas. Centrā strādā sociālais darbinieks, kas kontaktējas ar darba devējiem, lai nodrošinātu prakses vietas un iekārtotu absolventus darbā.

Tālāk mūsu ceļš veda uz Lietuvas Nedzirdīgo savienību.

Tur prezidents īsumā pastāstīja par Lietuvas NS darbību. Pēc tam garāka saruna izvērtās ar

Vilņas apriņķa Zimju valodas tulkus centra vadību.

Pieredzes apmaiņa: Nodarbinātība. Arodizglītība.

⇒ 3. lpp.

Mēs varam apskaut lietuviešus, jo tur Lietuvas valdība tulku apmācībai un darba apmaksai gadā piešķir aptuveni 1 miljonu EUR. Tulku centri esot visās lielākajās pilsētās. Viņņā vien strādā 20 tulki, un nākošgad to skaits vēl tiks palielināts.

Viesojāmie arī Lietuvas Invalīdu lietu padomē, kur nedzirdīgo jautājumus pārstāv Lietuvas NS. Šī padome darbojas līdzīgi Latvijas Invalīdu lietu padomei, bet būtiska atšķirība no Latvijas ir viena: padomes lēmumi ir **obligāti izpildāmi**. Padomes ofiss atrodas tajā pašā ēkā, kur Lietuvas Rehabilitācijas centrs. Iepazināties ar šī centra darbību. Visumā darbojas tāpat kā Sociālās integrācijas centrs Jūrmalā. Vienīgā atšķirība, ka tur netiek apkalpoti nedzirdīgie.

Trešās dienas rītā viesojāmie Viļņas Domē un tikāties ar Sociālo lietu departamenta pārstāvēm. Sociālās lietas Viļņā tiek risinātas gandrīz tāpat kā Rīgā, būtisku vērību pievēršot vides pieejamībai.

Projekta noslēgumā notika kopīgas vakariņas Viļņas TV tornī.

Vizīte notika ES Socrates programmas *Grundtvig 2* projekta *Deaf are not deaf* (Nedzirdīgie nav nedzirdīgi) starp Latviju, Lietuvu, Poliju un Īriju, kuru Latvijā realizē *Salò Baltic International*, ietvaros.

Vizīte Vācijā

Pēc *Salò Baltic International* ielūguma 7.–10.augustā E.Vorslovs un Ā.Medne viesojās Vācijā.

VĀCIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBA

Pirmajā dienā apmeklējām Vācijas Nedzirdīgo savienības (VNS) mītnes vietu Hamburgā. Uzreiz jāsaka, ka telpas nepieder VNS, tās tiek īrētas no Hamburgas Nedzirdīgo biedrības. Mūs ar Vācijas NS un Hamburgas biedrības darbu iepazīstināja VNS izpilddirektors *Thomas Worsecck*. Ofisā tiek nodarbināti 4 cilvēki.

Uzreiz jāsaka, ka būtiskākā atšķirība no LNS ir, ka Vācijas NS apvieno kolektīvos biedrus un nedzirdīgo problēmas risina **tikai valsts līmenī**.

VNS iestāšanās 16 reģionālās organizācijas, 10 atsevišķas nedzirdīgo organizācijas. Kopumā pārstāv 35 000 nedzirdīgo. Vēl

kā atbalstītājus VNS ietver privātpersonas, dažādas asociācijas un citas institūcijas. Savai darbībai VNS finansējumu gūst no Vācijas Veselības departamenta, veselības apdrošināšanas kompānijām, Integrācijas biroja un ziedojumiem.

PAR ZĪMJU VALODU

Vācijā zīmju valoda oficiāli atzīta tikai 2002.gada maijā, bet jau 2006.gadā nedzirdīgie pirmo reizi profesionālās kvalifikācijas eksāmenu kārtā zīmju valodā.

VNS pašreizējā darba aktualitātes:

- nedzirdīgo tiesības lietot zīmju valodu,
- zīmju valoda internetā,
- vairāk subtītu un informācijas zīmju valodā TV;
- palīdzība nedzirdīgajiem

Speciāli konstruētas apaļas ēkas Nīderlandē

darba jautājumos.

HAMBURGAS UNIVERSITĀTĒ

Nākamajā dienā viesojāmie Hamburgas universitātē, kur strādā VNS prezidents *Alexander von Meyenn*.

Všpirms iepazīties ar Zīmju valodas izpētes centra darbu. Centrs aizņem veselu ēkas stāvu, tur strādā 8 nedzirdīgie, pārējie darbinieki ir dzirdīgie, visi pārvalda zīmju valodu. Centrā zīmju valodas izpēte un dažādu mācību materiālu izdošana notiek ļoti augstā profesionālā līmenī. Tas nav izstāstāms, tas jāredz savām acīm. Centra darbu pilnībā finansē universitāte, bet caur projektiem tiek piesaistīti arī papildu līdzekļi.

Viesojāmie arī ēkā, kur tiek sagatavoti zīmju valodas tulki. Diemžēl daudz ko nedabūjām, jo bija atvaļinājumi. Atmiņā palikusi iespaidīgā bibliotēka ar materiāliem par zīmju valodu no visas pasaules.

Hamburgas universitātē var apgūt gan zīmju valodas tulka profesiju, gan vienkārši zīmju valodu. Te jāņem vērā, ka tikai zīmju valodas apgūšana nedod tiesības strādāt par tulku.

Agrāk Hamburga bija vienīgā universitāte Vācijā, kur tika

pētīta zīmju valoda un varēja apgūt tulka profesiju, bet pašlaik šo iespēju sākušas piedāvāt Berlīnes un citu pilsētu universitātes.

SEMINĀRS PAR NODARBINĀTĪBU

Trešajā dienā viesojāmie Šverīnē, kur atrodas viens no *Salò International* centriem. Šajā centrā notika seminārs par invalīdu nodarbinātības jautājumiem Eiropā. Piedalījās pārstāvji no Vācijas, Latvijas, Nīderlandes, Polijas un Igaunijas. Tas bija tāds vairāk iepazīšanās seminārs.

Vācijas pārstāvēja *Salò* un Vācijas Nedzirdīgo savienība (VNS). Všpirms *Salò* pārstāvis iepazīstināja ar centra darbību. Tajā ir gan mācību klases, gan praktisko nodarbību telpas, ku-

jā pastāv speciāli integrācijas servisi starp darba devēju un nedzirdīgo, tomēr galvenā problēma nedzirdīgajiem arī tur — komunikācija ar darba devēju.

Nīderlandi pārstāvēja *Veco Jaužu centrs*, kas atrodas 60 km no Amsterdamas. Nodarbinātības situācija Nīderlandē ir drusku sliktāka nekā Vācijā. Problēmas apmēram tās pašas. Klātesošos gan vairāk interesēja pašā centra darbība. Tas ir vienīgais **speciāli nedzirdīgajiem** uzbūvēts centrs. Ēkas arī speciāli projektētas apaļas (*skatīt attēlu*), lai nedzirdīgajiem būtu ērtāk sazināties. Centrs kā blakusdarbību izvērs arī pirmspensijas vecuma nedzirdīgo nodarbinātības problēmu risināšanu. Nīderlandē nedzirdīgie ļoti pastāv uz savām tiesībām jebkurā jomā lietot zīmju valodu.

Igauniju pārstāvēja Igaunijas krievu nedzirdīgo kopienas biedre, kura žēlojās par problēmām krievu jauniešiem iegūt izglītību, apgūt profesiju un atrast darbu. Klātesošie šausminājās par diskrimināciju, bet man viņas stāstītajam tā īsti negribējās ticēt. Būs vien jāiegūst informācija par situāciju Igaunijā no citiem avotiem.

Par LNS darbību un situāciju Latvijā semināra dalībniekus informēja E.Vorslovs. Holandieši bija pārsteigti, ka **Latvijā** tik maz zīmju valodas tulku, līdz ar to lielas problēmas nedzirdīgajiem iegūt konkurētspējīgu izglītību, ka LNS īpašumā ir uzņēmumi, kur strādā nedzirdīgie. Pateicu holandiešiem paldies, ka ar viņu fonda atbalstu esam izveidojuši savu Rehabilitācijas centru Elvīras ielā.

Semināra nobeigumā kā galvenās problēmas nedzirdīgo iekļaušanai darba tirgū konstatēja nedzirdīgo **zemo profesionālo kvalifikāciju** un **komunikācijas problēmas** starp nedzirdīgo un darba devēju. *Salò Baltic International* un VNS apņēmas šo problēmu risināšanai strādāt pie Eiropas mēroga projekta, aicinot klātesošās organizācijas iesaistīties tajā. Holandes pārstāvji uzaicināja klātesošos decembra sākumā viesoties pie viņiem, apskatīt *Veco Jaužu centru* un turpināt diskusiju par projektu.

PALDIES par braucienu organizēšanu *Salò Baltic International* pārstāvjiem **Guntrai Cirulei un Olafam**

Pētījums: Latvijas nedzirdīgās ciltautietes

⇒ 2. lpp.

Ja pamata izglītība iegūta citā valstī vai skolā ar krievu mācību valodu, tas faktiski automātiski izslēdz iespēju iegūt profesionālo izglītību, jo nedzirdīgiem cilvēkiem vārdiskās — verbālās valodas apguve ir ļoti apgrūtināta, vairākums nespēj brīvi un pareizi izteikties pat dzimtajā valodā, Latvijas skolās ar krievu mācību valodu, kurās nedzirdīgie jaunieši iegūst pamata un vidējo izglītību, valsts valodas apmācība ir nepieļaujami zemā līmenī.

Tomēr pašu nedzirdīgo ciltautiešu vēlme apgūt latviešu valodu ir ievērojami augsta: to gribētu darīt 54,3% Latgalē un 43,5% Rīgas reģionā. Viņas atzīst, ka latviešu valodas neprasmē ir nopietns šķērslis, lai mācītos šādosursos, arodskolās utt. Iespējams tāpēc šīs sievietes vairākumā nolēmušas sūtīt savus bērnus latviešu skolā. Šī jautājuma izlemšana ir saistīta arī ar ģimenes apstākļiem. Jauktā ģimene 38,6% veidojas Latgalē un 56% Rīgas reģionā. Draugi latvieši ir 86% aptaujāto abos reģionos, bet 14% ar latviešiem nedraudzējas.

Tomēr vairums atzīst, ka latviešu valodā sazināties iznāk daudz, pie tam visbiežāk sadzīvē.

Lielākā daļa — LR pilsones

Aptaujāto nedzirdīgo ciltautiešu vidū 72% ir LR pilsones, 27% ir nepilsones, bet 1% ir citas valsts pilsonības.

Iegūt LR pilsonību galvenokārt traucē neticība, ka spēs nokārtot eksāmenus (37,9%). Gandrīz trešdaļa (27%) uzskata, ka var iztikt bez tās.

Maza interese par valsti, kur dzīvo

Dažas atbildes ļoti labi atklāja pašu nedzirdīgo ciltautiešu vēlmes un ieinteresētības pakāpi integrēties Latvijas politiski sabiedriskajā un kultūras

vidē. Politiskajiem notikumiem Latvijā seko līdzīgi tikai 50,4% no visām aptaujātajām, bet 44,6% vairāk interesējas par notikumiem Krievijā, savukārt 5% — par politiskajiem notikumiem savā izcelsmes valstī. 37% no visām aptaujātajām nezina, kas ir Jānis Rainis un 29% nevar pateikt, kas ir Aigars Kalvītis. Tas liecina, ka ļoti lielai daļai ciltautiešu trūkst dziļākas intereses par valsti, kurā viņas dzīvo.

Secinājums: pētījuma mērķgrupa vāji integrējusies sabiedrībā pašu motivācijas trūkuma dēļ. To apliecina arī nepārprotamās atbildes uz tieši uzdotu jautājumu: vai izjūtat ikdienas dzīvē pret sevi citādu attieksmi tikai tāpēc, ka esat ciltautiete? Ar «nē» atbildēja 92% Latgales un 60% Rīgas reģionā aptaujāto.

Aptaujātās min tikai nenoziņīgus gadījumus: kādu pārpratumu valodas nezināšanas dēļ, kādu sadzīves strīdā nevietai pateiktu vārdu... praktiski gadījumus, kurus nevar uzskatīt par tīšu diskrimināciju.

Te var izvīzīt jautājumu: ja nedzirdīgajām ciltautietēm ir diezgan sarežģīti integrēties lielajā sabiedrībā un dzīvot līdzīgi notikumiem valstī, tad kā ir ar vietējo nedzirdīgo sabiedrību?

Kā zināms, katrai nacionalitātei arī zīmju valoda ir atšķirīga, tāpēc tika noskaidrots, ka 38% Latgales un 28,3% Rīgas reģionā aptaujāto labprāt apmeklētu speciālus zīmju valodas kursus, lai labāk apgūtu latviešu zīmju valodu. Tas vērtējams kā augsts rādītājs, jo parasti zīmju valoda bez problēmām tiek apgūta praksē, ikdienā.

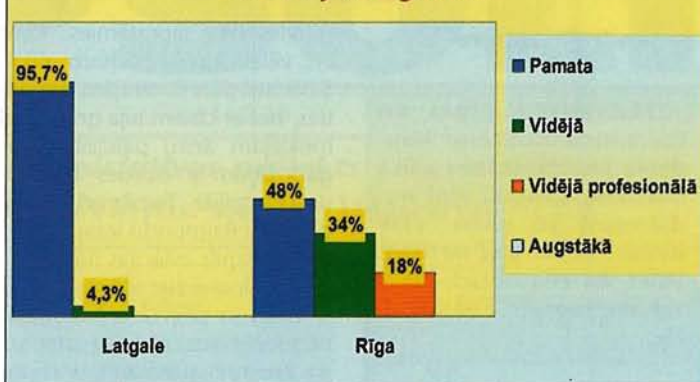
Tāpat daudzas piedalās Latvijas Nedzirdīgo savienības rīkotajos pasākumos — abos reģionos kopā 70%. Var droši uzskatīt, ka integrēšanās vietējā nedzirdīgo sabiedrībā nerada nekādas problēmas un notiek daudz intensīvāk.

Problēmpunkti

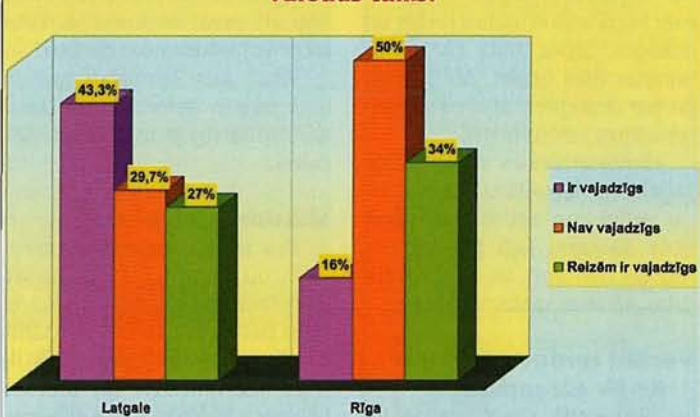
Kopumā aplūkojot pētījuma rezultātus, var izvīzīt šādas risināmās problēmas:

- Ļoti zems izglītības līmenis
- Profesijas trūkums;
- Vājas latviešu valodas zināšanas, kas traucē apgūt profesiju, un iegūt informāciju par iespējam darba tīrgū;
- Vāja motivācija integrēties sabiedriski politiskajā un kultūras vidē;
- Zema motivācija strādāt

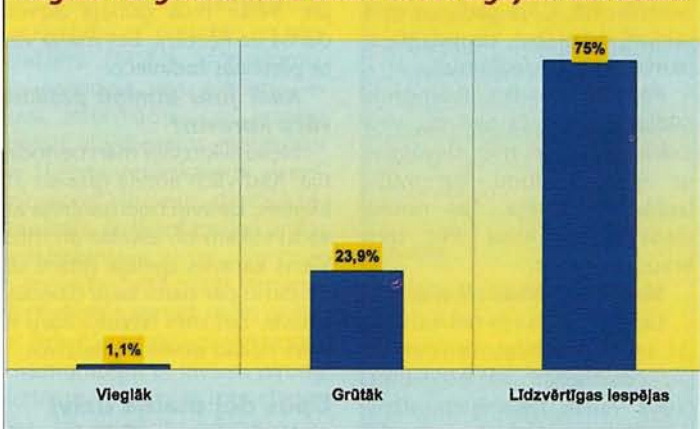
Kāda ir jūsu izglītība?

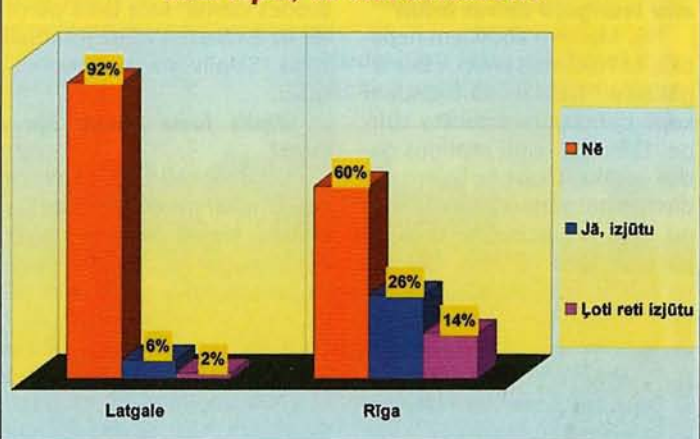
Vai darba meklējumos jums vajadzīgs zīmju valodas tulks?

Vai uzskatāt, ka nedzirdīgai ciltautietei darbu atrast vieglāk vai grūtāk nekā citām nedzirdīgajām sievietēm?

Vai izjūtat ikdienas dzīvē pret sevi citādu attieksmi tikai tāpēc, ka esat ciltautiete?

Gimene: Sieviete. Vīrietis. Līdzsvars?

Saticībā — piecdesmit gadu

✍ Sandra Pumpure

Skrīveriešu Olgas un Raimonda Kulitānu kopdzīve jau rakstāma zelta burtiem. Laulībā viņi nodzīvojuši 50 gadu. «Tik daudz, nevar pat noticēt. Šķiet, ka viss noticis tikai vakar», noteic abi laulātie.

Laulības gredzenus Olga un Raimonds Kulitāni mija 1956.gada 12.janvārī. Pagājis laiks, kamēr kopā sapulcinājuši radus un draugus, tāpēc zelta kāzas nosvinētas tikai nesen. Abi priecājas par draugiem apsveikumiem un laimes vēlējumiem.

«Brīvēznieku» mājās visus sagaida ar labvēlību. Tāda ir viņu attieksme arī vienam pret otru. Saskaņā šajā ģimenē uzreiz var pamanīt, lai arī dzīvē bijušas ne tikai saulainas dienas.

Vecāki nedeva svētību

Kā jūs abi satikāties?

1951.gadā sāku strādāt Jēkabpils rajona Ābeļu bērnumā par pavāra palīdzi, bet Raimonds turpat netālu palīgsaimniecībā. Gāja gadi, un mēs sākām nopietni draudzēties, pamazām satuvinājāmies.

Pēc kāda laika Raimonds bildināja mani. Es piekritu, viņš jūdza zirgu, un mēs devāmies uz ciema padomi, kur mūsu laulību reģistrēja. Tas notika vienkārši un klusi. Pēc tam braucām mājās.

Val arī svinības rīkojāt?

Lielu kāzu mums nebija. Mājās sanāca kaimiņi, un mazliet jau nosvinējām šo notikumu. Neko vairāk nevarējām atļauties, jo katrs saņēmām vien 27 rubļus mēnesī.

Val vecāki piedalījās jūsu abu svarīgajā dzīves brīdī?

Nē. Maniem vecākiem nepatika, ka nākamais znots ir bez izglītības. Turklāt Raimondam kopš bērnības ir traucēta dzirdede. Esmu par viņu septiņus gadus vecāka. Tikai pēc ilgiem gadiem māte samierinājās ar manu izvēli un atzina, ka tā bijusi pareiza. Viņa redzēja, cik Raimonds ir labs un izdarīgs cilvēks. Mana māsa gan palika pie savas pārliecības, ka ar nedzirdīgu cilvēku kopā nedzīvot.

Un jums pašai vīra nedzirdība grūtības neradīja?

Mēs labi sapratāmies. Kaut arī vēlāk kļuva pavisam slikti. Savā starpā vēl varējām sazināties, bet ar citiem bija grūti. Tad meklējām ārstu palīdzību. Tagad viņam ir dzirdes aparāts, un tas palīdz. Tomēr arī kā vādzirdīgu Raimonda iesauca dienēt Krustpils aviācijas bāzē.

Kā viņam tur veicās?

Labi, jo pēc tam pat mājās negribēja laist. Aicināja arī mani uz Krustpili pārcelties. Vīrs tur veica dažādus saimnieciskus darbus. Man vienai vajadzēja tikt galā ar darbiem, jo mums bija arī sava saimniecība. Labi, ka pratu visus lauku darbus.

Visur, kur Raimonds strādā, viņš saņem pateicību un dažādus apbalvojumus. Darbā viņu ciena.

Skaudras atmiņas

Kur ir jūsu dzimtā puse?

Esmu dzimusi Dagdas pagasta Asūnā. Jau kā mazai meitenei man patika piedalīties pašdarbībā. Tagad skatos televīzijā «Likteņa lidumniekus» un atceros, kā mūs kara laikā apšaudīja meža brāļi. Savainoja man kājas. Tādas ir jaunības atmiņas, par ko joprojām atgādina slīmās kājas. Vēlāk mūs gribēja aizvest darbā uz Rēzekni, bet manā vietā pieteicās radniece.

Kādi jūsu atmiņā palikuši vācu karavīri?

Neko sliktu viņi man nenodarīja. Kad vācu armija grasījās atkāpties, karavīri noorganizēja atvadu vakaru un ielūdza arī mūs. Viens karavīrs spēlēja ģitāru un dziesmu par balto kaiju dziedāja vāciski, bet mēs latviski. Karu es vairs nekad nevēlos piedzīvot.

Upes dēļ maina dzīvi

No kurienes nāk Raimonda kungs?

Vīrs dzimis Ilūkstes apriņķa Brodes ciemā, kara laikā pārcēlās uz Biržiem, tad uz Jēkabpili, vēlāk Sēlpils pagastā nopirka māju.

Sēlpils jums abiem kļuva tuva?

Ļoti. Nopirkām savu laivu, jo citādi nekur nevarējām tikt. Traki bija, kamēr iemācījies airēt. Pēc tam gan viena pati Daugavā braucu, lai arī kāds laiks būtu. Dažkārt viņiem pāri neko nevarēja redzēt. Ābeļu bērnumā nostrādāju 22 gadus, bet vīrs saimniecībā — 20 gadu. Domājām: kad viņam pienāks

apaja darba jubileja, tad iesim no turienes prom.

Kāpēc nolēmāt pārcelties?

Daugavas dēļ. Pļaviņas tikpat kā ar roku aizsniedzamas, bet ne vienmēr varēja tik pāri upei. Īpaši grūti bija pavasaros un rudenos. Dažkārt smiltis kaisījām, lai uz ledu neslid kājas, un tad šķērsojām aizsalušo upi. Arī līdz Sēlpilij bija jābrauc 11 kilometru, un autobusi tur nekurseja. Beidzot izlēmām dzīvot citur, lai var pārvietoties vairāk pa sauszemi. Bērnumā visi mani mēģināja atrunāt, un arī pašai bija žēl, jo kolektīvs tur bija labs.

Skrīveros mums labi

Kādēļ izvēlējāties Skrīverus?

Iepatīkās šī vieta, un 1972.gadā pārcēlāmies uz Skrīveriem. Raimonds strādāja lauku darbos, vēlāk fermā. Es strādāju Skrīveru pansionātā, bet man sākās veselības problēmas. Bija pat tik traki, ka grīdas lupatu rokā nevarēju noturēt. Paārstējos pie dziedniecies, un roka nav vairs sāpējusi.

No Daugavas bēgāt, bet nekur tālu no upes neaizgājāt!

Tā iznāca. Tagad gan es laivā vairs nekāptu. Esam labi iedzīvojušies šajā pusē. Visur atsaucīgi cilvēki. Šobrīd gan dzīvojam tālāk no pagasta centra. Tomēr šoseja tuvu. Te iegriežas arī autoveikals, un var nopirkt visu nepieciešamo. Ja vajag ko vairāk, dodamies uz centru.

Mēs labprāt piedalāmies dažādās sapulcēs, ko rīko Nedzirdīgo biedrība, — braucam uz sapulcēm un citiem pasākumiem. Tas ir interesanti. Biedrība mūs arī vienmēr apsveic svētkos.

Savu māju sapņos skaistu jūsu «Brīvēznieku» mājas ir pašu celtas?

Nē, mēs tās nopirkām. Sākumā Skrīveros dzīvojām dažādās vietās, bet gribējās kaut ko savu.

Pagājušajā gadā mūsu īpašumu atzina par pagasta sakoptāko sētu. Darām, ko varam. Ja pašiem sava māja, tad gribas to sakopt un turēt kārtībā.

Val nav grūti pūlēties šādā vecumā?

Visādu veselības ķibeļu jau ir gana. Ar vienu roku vēl nav tik slikti, bet otra jāpietur, lai kaut ko izdarītu. Pildspalva jātur ar abām rokām, bet diegu adatā vēl varu ievērt. Kamēr paši varam par sevi parūpēties, nekur nedomājam doties.

Nostiprina laulību baznīcā

Ko citiem pāriem novēlētu, lai arī viņiem izdodas nodzīvot kopā tik ilgi?

Vēlēšanos vienam otru saprast, kas arī nozīmē — satību. Lai arī dzīve nav bijusi rožaina vien, abi lāgā strīdējušies neesam. Tagad tiešām grūti noticēt, ka tik ilga kopdzīve iznākusī.

Nozīmīgs brīdis mums bija 1989.gadā, kad mūsu laulībai tika dota dieva svētība. Tas notika Jaunjelgavas baznīcā. Uzskatījām, ka tas mums jāizdara. Tā mēs satiekam un esam kopā gan dzīvē, gan ticībā.

Galvenā redaktore:

Ilze Kopmane.

Iespiests SIA «Elpa-2»

Ar gaismu daloties, tā pašam vairosies.

Aristotelis

Materiāli sagatavoti ar ES finansliu atbalstu. Par to saturu pilnībā atbild Latvijas Nedzirdīgo savienība, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli.